

Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

“Yosef and his Plot: What Were His Goals?”

(1) אברבנאל

(2) כלי יקר

(3) רמב"ן בראשית פרק מב פסוק ט

(4) נצי"ב

(5) רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה א

(6) נחמה ליבוביץ

(7) עקידת יצחק

(8) ר' הירש

Mrs. Zemira Ozarowski
ג' טבת תשס"ז • 12/24/'06

A program of
Yeshiva University's
Center for the Jewish Future

בענינו שתי כוונות. הא' כי יוסף היה חכם וסר מרע וידע כי למחיה שלחהו אלהים לפני אביו ואחיו כי מי"י היתה מסבה שימכרוהו אחיו להביא עליהם ועליו הטוב ההוא ולזה אחיו לא היו ראויים לעונש על מכירתו ר"ל עונש מיתה כגונב איש ומכרו אבל עכ"פ היו ראויים לעונש מה מצד מחשבתם הרעה

כפי מה שנמשך ממנה ולזה התנהג יוסף עמהם מדה כנגד מדה. כי לא הרע עמהם בפועל אבל בצער מחשבתם כשם שהם לא עשו לו רע אבל צערן אותו בחשבם להרע לו ואלהים חשבה לטובה והגת אחי יוסף חסאו נגדו

2) כלי יקר

מכות כבוד חציו וחחר שנשנמו לז נתוודע יוסף אל אחיו ומה שלייער את אחיו עשה כל זה למרק עונם במה שמכרו אחיהם וגדול עונם מנבוא ולריכין מירוק יסורין מדה כנגד מדה וקרוב לזה פי' מהרי"א

3) רמב"ן בראשית פרק מב פסוק ט

(ט) ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם... - יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחווים לו זכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת, כי יודע בפתרונם כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה מן החלום הראשון, והנה אנחנו מאלמים אלומים, כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר, ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני, וכיון שלא ראה בנימן עמהם חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימן אחיו אליו לקיים החלום הראשון תחילה: ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי ושלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק. ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני. ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת: ... וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחכמתו בפתרון החלומות, כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו...

4) נצי"ב

לו שהמה לא הכירוהו: (ט) את החלומות. שני החלומות, והודיע הכתוב שלא מחמת נקימה ח"ו המהלך עמם בעקשות כזה, אלא משום שמכר החלומות שהוא כעין נבואה, שהרי החלום הראשון כבר נתקיים, וא"כ עליו לראות שיקיים גם השני, ואם לא יעשה כן יהיה כנציא שמוותר על דברי עמו, על כן ציקש סיבה שיגיע לזה: מרגלים אתם. תמיד עסקיכם להיות מרגלים ממדינה למדינה, וזה בעצמו חטא אפי' לא היו באים לרגל וללחוס, אצל עוד אמר לראות את ערות הארץ באתם. גם עמה לא באתם בשביל צר, אלא לראות איך ללחוס בשם בני כנען: (י) לא

אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולון כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה

כי צריך היה להביא במצוקה את אחיו בנימין, בן רחל כמוהו, העומד תחתיו, אהוב אביו, מובדל מכל אחיו כמוהו אז. והפעם מצבם קשה יותר כי לא בזה ייבחנו, אם ידחוהו מעליהם וימיטו עליו רעה, אלא אם בהילקחו בכוח מעמהם, בכוח אשר לא יוכלו כלל וכלל להתמודד עמו (האימפריה המצרית לעומת עשרה אנשים). אם לא יעזבוהו אז בצרתו ויאמרו: לא אשמנו, אונס הוא, נלקח מאתנו, למרות שהתחננו וביקשנו להחזירו לנו; אם לא כך יעשו, אם ימאנו לחזור בלעדיו, אם איתנה החלטתם לא לשוב אל אביהם שנית והאחד — בן רחל — אינו עמהם, אלא אם מוכנים יהיו למסור נפשם עליו, וכמאמר יהודה בסוף דבריו:

שלא נתברר לי שבאתם עתה לתור את הארץ: בזאת תבחנו חי פרעה וכו'. (ד) נראה שכוונת יוסף היתה גם כן שתחלה לדוק בהם אם היו עדיין בשנאתם אותו או אם נחמו ממעשיהם והוא לא ראה שתכין לו זה אם לא בשיבחס על דבר אחיו בן אמו לראות מה יעשו כשיראו אותו בצער או בסכנה ולזה מיד חשב עלילת הגביע חלף שלא היה שם בנימן והולך להתעלל עלילות ולגלגל בראתן לשם (ד) ואע"פ שיגיע מזה צער מה לאביו לא חשב כי

בדעתו על אחיו, אך בעיקר בדעת אחיו עליו. דעותיהם זה על זה חייבות להשתנות בתכלית למען ישרור ביניהם יחס לבבי הדוק; שאם לא כן גם אילו הוחזר אל משפחתו מבחינה חיצונית, היה הוא אבוד ממשפחתו, ומשפחתו אבודה ממנו. לא היה זה אלא טבעי שהיה בלבו על אחיו, שזכר את קשיחות לבם בהתחננו אליהם ולא שמעו, ולא התחשבו גם בצער אביהם. זכרון זה יוכל להימחות מלבו רק לכשיוכח כי אכן השתנו בתכלית. היה זה אפוא הכרח גמור להעמיד

OVERVIEW OF THE YOSEF STORY

בראשית פרק מב

• First encounter with Yosef – accusation of being spies

(ז) וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: (ח) ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו: (ט) ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם: (י) ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו לשבר אכל: (יא) כלנו בני איש אחד נחנו כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים: (יב) ויאמר אלהם לא כי ערות הארץ באתם לראות: (יג) ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד בארץ כנען והנה הקטן את אבינו היום והאחד איננו: (יד) ויאמר אלהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים אתם: (טו) בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה: (טז) שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם:

• Brothers sent to jail for 3 days, then sent home, leaving Shimon with Yosef until return with Binyamin

(יז) ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים: (יח) ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא: (יט) אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם: (כ) ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן:

• While in jail, the brothers recognize that this is punishment for having sold Yosef

(כא) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת: (כב) ויען ראובן אתם לאמר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש: (כג) והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם: (כד) ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם וידבר אלהם ויקח מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם:

• Yosef puts money back in their bags, brothers find it and are scared

(כה) ויצו יוסף וימלא את כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן: (כו) וישאו את שברם על חמריהם וילכו משם: (כז) ויפתח האחד את שקו לתת מספוא לחמרו במלון וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו: (כח) ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו:

• Brothers return home, Yaakov refuses to send Binyamin

(כט) ויבאו אל יעקב אביהם ארצה כנען ויגידו לו את כל הקרת אתם לאמר: (ל) דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו כמרגלים את הארץ: (לא) ונאמר אליו כנים אנחנו לא היינו מרגלים: (לב) שנים עשר אנחנו אחים בני אבינו האחד איננו והקטן היום את אבינו בארץ כנען: (לג) ויאמר אליו האיש אדני הארץ בזאת אדע כי כנים אתם אחיכם האחד הניחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו ולכו: (לד) והביאו את אחיכם הקטן אלי ואדעה כי לא מרגלים אתם כי כנים אתם את אחיכם אתן לכם ואת הארץ תסחרו: (לה) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צררות כספיהם המה ואביהם וייראו: (לו) ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כלנה: (לז) ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך: (לח) ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שיבתי ביגון שאולה:

• Family needs food so Yaakov finally agrees to send Binyamin

בראשית פרק מג

(א) והרעב כבד בארץ: (ב) ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים ויאמר אליהם שבו שברו לנו מעט אכל: (ג) ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ד) אם ישך משלח את אחינו אתנו נרדה ונשברה לך אכל: (ה) ואם אינך משלח לא נרד כי האיש אמר אלינו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ו) ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אח: (ז) ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי היש לכם אח ונגד לו על פי הדברים האלה הידוע נדע כי יאמר הורידו את אחיכם: (ח) ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: (ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסטתי לך כל הימים: (י) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים: (יא) ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים ושקדים: (יב) וכסף משנה קחו בידכם ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם תשיבו בידכם אולי משגה הוא: (יג) ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש: (יד) ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין ואני כאשר שכלתי שכלתי:

• Brothers come down to Mitzrayim with Binyamin, tell Yosef's servant about the extra \$

(טו) ויקחו האנשים את המנחה הזאת ומשנה כסף לקחו בידם ואת בנימין ויקמו וירדו מצרים ויעמדו לפני יוסף: (טז) וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצהרים: (יז) ויעש האיש כאשר אמר יוסף ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף: (יח) וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף ויאמרו על דבר הכסף השב באמתחתינו בתחלה אנחנו מובאים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו: (יט) ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית: (כ) ויאמרו בי אדני ירדנו בתחלה לשבר אכל: (כא) ויהי כי באנו אל המלון ונפתחה את אמתחתינו והנה כסף איש בפי אמתחתו כספנו במשקלו ונשב אתו בידנו: (כב) וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר אכל לא ידענו מי שם

כספנו באמתחתינו: (כג) ויאמר שלום לכם אל תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתכם כספכם בא אלי ויוצא אלהם את שמעון:

• Dinner at Yosef's house, 5x portion for Binyamin

(כד) ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף ויתן מים וירחצו רגליהם ויתן מספוא לחמריהם: (כה) ויכינו את המנחה עד בוא יוסף בצהרים כי שמעו כי שם יאכלו לחם: (כו) ויבא יוסף הביתה ויביאו לו את המנחה אשר בידם הביתה וישתחו לו ארצה: (כז) וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי: (כח) ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו <וישתחו> וישתחו: (כט) וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלהים יחנך בני: (ל) וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה: (לא) וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם: (לב) וישימו לו לבדו ולהם לבדם ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלו המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה הוא למצרים: (לג) וישבו לפניו הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו ויתמהו האנשים איש אל רעהו: (לד) וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו:

• Silver goblet – Yosef wants to take Binyamin as prisoner

בראשית פרק מד

(א) ויצו את אשר על ביתו לאמר מלא את אמתחת האנשים אכל כאשר יוכלו שאת ושים כסף איש בפי אמתחתו: (ב) ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש כדבר יוסף אשר דבר: (ג) הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם: (ד) הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה: (ה) הלוא זה אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם: (ו) וישגם וידבר אלהם את הדברים האלה: (ז) ויאמרו אליו למה ידבר אדני כדברים האלה חלילה לעבדך מעשות כדבר הזה: (ח) הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך כסף או זהב: (ט) אשר ימצא אתו מעבדך ומת וגם אנחנו נהיה לאדני לעבדים: (י) ויאמר גם עתה כדברכם כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד ואתם תהיו נקים: (יא) וימהרו ויורדו איש את אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו: (יב) ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן: (יג) ויקרעו שמלתם ויעמס איש על חמרו וישבו העירה: (יד) ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא עודנו שם ויפלו לפניו ארצה: (טו) ויאמר להם יוסף מה המעשה הזה אשר עשיתם הלוא ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמני: (טז) ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלהים מצא את עון עבדך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו: (יז) ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם:

• Yehuda's pleading with Yosef

(יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה: (יט) אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח: (כ) ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו: (כא) ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו: (כב) ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזב את אביו ועזב את אביו ומת: (כג) ותאמר אל עבדך אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני: (כד) ויהי כי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדני: (כה) ויאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אכל: (כו) ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו: (כז) ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשתי: (כח) ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד הנה: (כט) ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי ברעה שאלה: (ל) ועתה כבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו: (לא) והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו ביוגן שאלה: (לב) כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וחסאתי לאבי כל הימים: (לג) ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם אחיו: (לד) כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את אבי:

• Yosef reveals himself

בראשית פרק מה

(א) ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו: (ב) ויתן את קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה: (ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו: (ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה: (ה) ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם: (ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: (ז) וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: (ח) ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: (ט) מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד: ...